

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA
PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

ODDĚLENÍ RUSKÉHO JAZYKA A LITERATURY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**ROZDÍLY V RODĚ RUSKÝCH, ČESKÝCH A
NĚMECKÝCH SUBSTANTIV
(NA MATERIÁLU ODBORNÉHO LEXIKA)**

Knihovna JU - PF

Petr Špičan

České Budějovice

2006

Vedoucí práce: Mgr. Marta Vágnerová, Ph.D.

ROZDÍLY V RODĚ RUSKÝCH, ČESKÝCH A NĚMECKÝCH SUBSTANTIV (NA MATERIÁLU ODBORNÉHO LEXIKA)

Oddělení Ruského jazyka a literatury

Jihočeská univerzita - Pedagogická fakulta - České Budějovice

Vedoucí práce: Mgr. Marta Vágnerová, Ph.D.

Počet stran: 57

Hlavní kapitoly: úvod, teoretická část, praktická část, závěr, resumé, literatura + ostatní zdroje, přílohy

Anotace

Teoretická část – teoretické zpracování problematiky mluvnického rodu, popis tendencí přejímání cizích slov a bližší charakteristika internacionalizmů. Vytyčení skupin ruských zakončení. Praktická část – rusko-česko-německý slovníček, sestavený na základě excerptu. Závěrečná část – závěr, resumé, významy excerptovaných substantiv

**GENDER VARIATIONS OF RUSSIAN, CZECH AND GERMAN NOUNS
(FOCUSED ON THE TECHNICAL-BASED LEXIS)**

Institute of Russian language and literature

University of South Bohemia – Faculty of Education

Bachelor work supervisor: Mgr. Marta Vágnerová, Ph.D.

Number of pages: 57

Main chapters: Introduction, theoretical part, practical part, conclusion, résumé, information sources, enclosures

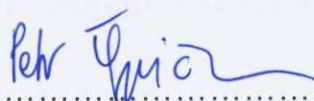
Annotation

Theoretical part - theoretical elaboration of the grammatical gender, description of various tendencies in taking-over of the nouns and characteristics of the internationalisms. Definition of groups of the Russian endings which were determined during the excerption. Practical part - the original Russian-Czech-German vocabulary, based on the entire excerpt. The final part – conclusion, résumé, meanings of the excerpted nouns.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně a použil v ní pouze uvedené zdroje.

České Budějovice 25. 4. 2006

.....

OBSAH

UVOD	7
1. ÚVODNÍ ČÁST	8
1.1 ÚVODNÍ SLOVO	8
1.2 KRAJINOVÝ ROZDÍL RUSKÝCH A ČESKÝCH SUBSTANTIV	10
1.3 INTERNACIONALIZACE A EXPORTNÍ	12
1.4 KONFERENCE MINUTIVNÍCH SKUPIN	13
1.5 Skupina 1	15
1.6 Skupina 2	16
1.7 Skupina 3	16
1.8 Skupina 4	17
1.9 Skupina 5	17
1.10 Skupina 6	18
1.11 Skupina 7	18
1.12 Skupina 8	19
1.13 Skupina 9	19
1.14 Skupina 10	19
1.15 Skupina 11	19
2. PRAKTICKÁ ČÁST	20
2.1 SLOVNÍČEK	20
2.2 Skupina 1	20
2.3 Skupina 2	24
2.4 Skupina 3	27
2.5 Skupina 4	29
2.6 Skupina 5	29
2.7 Skupina 6	29
2.8 Skupina 7	30
2.9 Skupina 8	30
2.10 Skupina 9	30
2.11 Skupina 10	30
2.12 Skupina 11	30
ZÁVĚR	31
SEZNAM	32
LITERATURA A JINÉ ZDROJE	34
PRÍLOHY	34
PRÍLOHA 1	35
PRÍLOHA 2	35
Poděkování:	35
Děkuji Mgr. Martě Vágnerové, Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce.	36

OBSAH

ÚVOD	7
1. TEORETICKÁ ČÁST	8
1.1 JMENNÝ ROD	8
1.2 ROZDÍLY V RODĚ RUSKÝCH A ČESKÝCH SUBSTANTIV	10
1.3 INTERNACIONALIZMY A EVROPEIZMY	12
1.4 ZAKONČENÍ JEDNOTLIVÝCH SKUPIN	14
1.4.1. Skupina č. 1	15
1.4.2. Skupina č. 2	16
1.4.3. Skupina č. 3	16
1.4.4. Skupina č. 4	17
1.4.5. Skupina č. 5	17
1.4.6. Skupina č. 6	18
1.4.7. Skupina č. 7	18
1.4.8. Skupina č. 8	19
1.4.9. Skupina č. 9	19
1.4.10. Skupina č. 10	19
1.4.11. Skupina č. 11	19
2. PRAKTICKÁ ČÁST	20
2.1 SLOVNÍČEK	20
2.1.1 Skupina číslo 1 : maskulinum – femininum – femininum	20
2.1.2 Skupina číslo 2 : maskulinum – neutrum – neutrum	24
2.1.3 Skupina číslo 3 : femininum – maskulinum – neutrum	27
2.1.4 Skupina číslo 4 : neutrum – femininum – femininum	28
2.1.5 Skupina číslo 5 : femininum – neutrum – neutrum	29
2.1.6 Skupina číslo 6 : femininum – maskulinum – maskulinum	29
2.1.7 Skupina číslo 7 : maskulinum – femininum – neutrum	30
2.1.8 Skupina číslo 8 : femininum – maskulinum – femininum	30
2.1.9 Skupina číslo 9 : neutrum – maskulinum – neutrum	30
2.1.10 Skupina číslo 10 : neutrum – maskulinum – maskulinum	30
2.1.11 Skupina číslo 11 : femininum – neutrum – femininum	30
ZÁVĚR	31
РЕЗЮМЕ	32
LITERATURA, OSTATNÍ ZDROJE	34
MONOGRAFIE	34
PUBLIKACE	35
OSTATNÍ ZDROJE	35
PŘÍLOHY	36
VÝZNAMY CIZÍCH SLOV	36

ÚVOD

Při studiu ruského jazyka jsem se ve výuce často setkával se substantivy, která se od českého jazyka lišila ve svém rodě. Tento fakt mi přišel celkem zajímavý a proto jsem se rozhodl jej blíže prozkoumat. Protože se kromě ruského jazyka zabývám také jazykem německým, přišlo mi vhodné porovnat tento jev z pohledu slovní zásoby všech třech zmiňovaných jazyků.

Naším hlavním úkolem bylo excerpovat ruská substantiva, která se ve svém mluvnickém rodě liší od svých českých ekvivalentů a poté zjistit německé ekvivalenty daných výrazů¹. Důležité bylo, aby se excerpovaná substantiva vyskytovala v aktivní slovní zásobě všech třech jazyků. Taková slova se odborně nazývají internacionalizmy, či v některých případech evropeizmy²

Zdrojem naší excerpce byly především slovníky, zaměřené na odbornou lexiku (např. *rusko-český technický slovník*, *rusko-český slovník pro podnikatele* apod.). Nezapomněli jsme ani na časopisy a noviny³.

Na základě teorie o rozdílech v rodě ruských a českých podstatných jmen jsme se zaměřili na sestavení přehledného rusko-česko-německého slovníčku, který může posloužit studentům nižších ročníků při výuce předmětu „hospodářská ruština“ či podobných předmětů zaměřených na obchod, hospodářství, či techniku s použitím ruského jazyka. Slovníček je rozdělen celkem na jedenáct částí (skupin), které jsou dále děleny na podskupiny v závislosti na zakončení příslušných substantiv.

¹ jako častý příklad v obchodní ruštině se uvádí slovo *банк* – v ruském jazyce je rodu mužského, avšak v českém a v německém jazyce se slovo *banka* a *die Bank* řadí do skupiny ženského rodu.

² blíže o problematice internacionalizmů a evropeizmů viz kapitola

„Internationalizmy a evropeizmy“

³ podrobný seznam použité literatury najdete v závěru práce.

1. TEORETICKÁ ČÁST

1.1 JMENNÝ ROD

V Příruční mluvnici ruštiny pro čechy od ak. Bohuslava Havránka (1965) je uvedeno, že v ruštině i v češtině jsou podstatná jména podřizena **rodové kategorii** (*категория рода*): jsou buď mužského, ženského nebo středního rodu.

Jako zvláštní skupina, hlavně v mluvnicích ruských, se často označují podstatná jména obourodá, tj. taková, která mohou být jak rodu mužského, tak ženského. Jsou to jména osobní se zakončením **-а / -я** (*сирота, соня, недоτροга, растёра, горемыка, лежебока*)

Rodové rozdíly podstatných jmen jsou rozdíly mluvnické, jejich stránkou tvarovou nejsou přitom dány jednoznačně (podstatná jména různého skloňování mohou patřit k téže rodové kategorii a naopak tvarová totožnost neznamena stejný rodový význam, srov. *школа – тетрадь, завод – староста; школа – староста*)

Ve větší či menší míře se mluvnický rod opírá o stránku významovou jen u podstatných jmen životných, u jmen osobních odpovídá rozdílu v přirozeném rodě daleko spíše než u názvů zvířat (*учитель – учительница, пионер – пионерка, мальчик – девочка, медведь – медведица*, srov. však vespolná *мышь, рыба, бегемот, леопард*).

Nemotivovaný významově je rod jmen neživotných (srov. *дыб – липа, день – ночь, страх – отвага*), k nimž patří převážná většina jmen středních.

K životným patří ze jmen středních v ruštině pouze druhové názvy živočichů (*насекомое, позвоночное*), názvy mláďat jsou na rozdíl od češtiny (srov. *kůzle, tele, hříbě*) vzhledem k svému zakončení rodu mužského (*козлёнок, телёнок, жеребёнок*)

Pro rodové zařazení, i když ne jednoznačným, přesto však nejdůležitějším a základním kritériem je ZAKONČENÍ⁴.

⁴ O zakončeních, typických pro mužský, ženský a střední rod blíže viz kapitoly „Rozdíl v rodě ruských a českých substantiv“ a „Zakončení jednotlivých skupin“

1.2 ROZDÍLY V RODĚ RUSKÝCH A ČESKÝCH SUBSTANTIV

V rodě podstatných jmen se ruština a čeština často shodují. Platí to především o slovech domácích, která v obou jazycích obdobně zní a mají stejné zakončení (стол – *stůl*, книга – *kniha*, окно – *okno*). Avšak podstatná jména tvořená v obou jazycích ze stejného základu se mohou svým zakončením (a tedy i rodem) lišit, např. пар – *pára*, стебель – *stéblo*, ряд – *řada*, гусь – *husa*.

Zvláště se liší v rodě podstatná jména zakončená v ruštině měkkou souhláskou. Na rozdíl od češtiny jsou v ruštině rodu mužského – путь, уровень, зверь, лебедь, обруч, naproti tomu některá podstatná jména zakončená v ruštině na **-ль, -нь, -мь, -пъ, -сь** jsou rodu ženského, kdežto v češtině, kde mají zakončení tvrdé, jsou mužská: цель, моль, мозоль, пыль, боль, тень, гортань, ступень, озимь, накипь, насыпь (*srov. cíl, mol, mozol...*) a všechna na **-пись** (летопись, рукопись, надпись, подпись, запись, опись).

Častěji se rozchází rod podstatných jmen **přejatých**; zatímco čeština zpravidla zachovává původní rodový význam, rozhoduje v ruštině o rodě přejatého podstatného jména většinou jeho zakončení v 1. pádě jednotného čísla (stránka formální).

Např. podstatné jména *drama* je v češtině středního rodu (jako v jazyce, z něhož je přejato, v řečtině), kdežto v ruštině je *драма* rodu ženského jako jiná se zakončením v 1. pádě jednotného čísla na **-а**.

Často rozhoduje zvuková podoba zakončení v tom jazyce, jehož prostřednictvím se přejímá. Např. slovo *метод* přejaté do ruštiny francouzským prostřednictvím (*la méthode* má na konci tzv. němé **-e**) je mužského rodu jako jiná podstatná jména zakončená v 1. pádě jednotného čísla tvrdou souhláskou.

Také způsob začlenění přejatých jmen do soustavy skloňování není v ruštině a češtině stejný; v ruštině se skloňují

pouze ta, která svým zakončením v 1. pádě jednotného čísla odpovídají jménům domácím (*трактор, доктор, социализм, проблема, история*), jména zakončená jinak (obecná i vlastní) zůstávají nesklonná, např. *кули, какао, Верди, Неру*)

V češtině je nesklonných podstatných jmen méně; jména na **-o** se běžně skloňují (*jít do kina*), jména vlastní se skloňují i tehdy, když jejich zakončení v 1. pádě jednotného čísla neodpovídá běžnému typu, např. *Néhrú, Néhrúa, Néhrúovi...*, *Verdi – Verdiho opery, Hugo – romány V. Huga, Chitussi – krajiny Chitussiho*. Některá cizí podstatná jména se formálně přizpůsobují slovům domácím, např. *taxík, kolibřík, šimpanz, ateliér*, takže se pak skloňují zcela pravidelně.

Mužského rodu jsou v ruštině jména přejatá, která končí na **-зис** (české **-ze**: *krize*), **-оз –ёз** (**-óza**: *skleróza*), **-тет** (**-ta**: *fakulta*), **-аж** (**-áž**: *garáž*), **-ий -ей** (**-ium, -eum**: *sanatorium, jubileum*), **-ум** (**-um**: *plénium*)

Ženského rodu jsou podstatná jména zakončená na **-ема** (české **-ém**: *systém*), **-грамма** (**-gram**: *telegram*), **-а, -ия** (**-um, -ium**: *datum, stipendium*), **-ата** (**-át**: *granát*).

Rod podstatných jmen nesklonných (*жюри, кенгуру, мадам, мисс, денди, кули*) se vyjadřuje jen syntakticky (*китайский кули*); u životných se řídí rodem přirozeným (např. *кули, денди, маэстро* rodu mužského, *леди, мадам, мисс* rodu ženského), neživotná jsou střední (např. *кино, нальто, кепи, резюме*), pouze **кофе** je rodu mužského – *крепкий кофе* (*кофе* středního rodu je hovorové)

Pozorováním a vyhodnocením excerptu jsme zjistili mnoho dalších zakončení, typických pro ten který rod. Z tohoto důvodu jsme do bakalářské práce zařadili kapitolu s názvem „Zakončení jednotlivých skupin“⁵

⁵ kapitola „Zakončení jednotlivých skupin“ viz níže

1.3 INTERNACIONALIZMY A EVROPEIZMY

Počítačový slovník cizích slov od firmy LEDA vysvětluje pojem „*internacionalizmus*“ jako slovo, výraz užívaný ve více nepříbuzných jazycích určitého kulturního areálu, a to buď nadnárodní (např. *atlet*) nebo charakteristické pro určité místo (např. *tundra*) nebo uměle vytvořené zvláště z řeckých a latinských kořenů (např. *centimetr*) internacionální slovo.

Encyklopedický slovník češtiny mluví o výpůjčkách – přejímkách, v nichž vyděluje zvláštní skupiny: *evropeizmy* – výrazy s (celo)evropským rozšířením (výrazy často s latinským nebo řeckým základem rozšířené prostřednictvím evropského jazyka) a *internacionalizmy* – výrazy z celosvětovým rozšířením. Autoři encyklopedie uvádí, že hranice mezi evropeizmy a internacionalizmy se s postupující globalizací stále více stírá.

Sborník příspěvků z konference o problematice přejímek z cizích jazyků s názvem „*Internacionalizmy v nové slovní zásobě*“ (2003), uspořádaný Zdeňkou Tichou a Albenou Angelovou informuje, že v 80. a 90. letech 20. století došlo k řadě společenských a politických změn, které ovlivnily vývoj české slovní zásoby. Po roce 1989 – v nové společenské situaci – začalo v souvislosti s přílivem nových jevů přibývat značné množství nových lexikálních jednotek, jejichž nezanedbatelnou část tvoří internacionalizmy, tj. mezinárodní slova.

Rozvoj slovní zásoby a zároveň její internacionalizace je dynamický proces ovlivněný přibýváním společensko-ekonomických, kulturních, a tedy i jazykových kontaktů, a podporovaný vznikem a užíváním nových forem komunikace (internet, e-mail aj.). Kvantitativní nárůst slovní zásoby a změny v ní se projevují paralelně ve všech slovanských jazycích.

Sledování nové internacionální slovní zásoby se jeví jako velmi potřebné nejen z konfrontačního pohledu.

Studium dynamických tendencí ve slovní zásobě přispívá k širšímu poznání inovačních procesů v jednotlivých jazycích a prohlubuje poznatky o současném jazykovém kontaktu geneticky blízkých jazyků. Nezanedbatelné rovněž je, že dílčí studie o internacionalizmech napomohou ke zmapování stavu slovní zásoby češtiny i ostatních slovanských jazyků před předpokládaným začleněním jednotlivých zemí do Evropské unie, kdy lze očekávat další výrazné změny ve slovní zásobě.

Internacionalizace je jednou s výrazných, můžeme říci v dnešní době dominantních tendencí rozvoje slovní zásoby slovanských jazyků. Je jí dlouhodobě a systematicky věnována pozornost. Obecně je možno říci, že od rámcového teoretického pohledu na tematiku internacionalizmů přecházejí lingvisté na konkrétněji zaměřená témata, a to především na skupiny internacionalizmů ve slootovorném systému jednotlivých jazyků a na jejich komunikační zakotvenost.

1.4 ZAKONČENÍ JEDNOTLIVÝCH SKUPIN

V kapitole „Rozdíly v rodě ruských a českých substantiv“ bylo uvedeno několik zakončení, typických pro skupiny substantiv mužského, ženského a středního rodu.

Při vyhodnocování excerpovaných substantiv se nám však podařilo vytvořit podrobnější seznam nejfrekventovanějších zakončení všech rodů, která jsou blíže rozebrána právě v této části.

Soustředili jsme se zde pouze na zakončení ruských substantiv, zakončení odpovídajících českých a německých substantiv jsou uvedena v Rusko-česko-německém slovníku internacionalizmů, lišících se ve svém rodě, který je součástí této bakalářské práce. Při sestavování seznamu jsou použity zkratky M, F a N. Jedná se o označení jednotlivých rodů (*M-maskulinum, mužský rod, F-femininum, ženský rod, N – neutrum, střední rod.*)

V názvu skupiny je vždy na prvním místě ruský jazyk, následuje český jazyk a jako poslední je uveden jazyk německý (např. skupina *M-F-F* představuje substantiva, která jsou v ruském jazyce mužského rodu, v českém jazyce ženského rodu a v německém ženského rodu. Skupina *M-N-N* představuje substantiva, která jsou v ruském jazyce mužského rodu, v českém jazyce středního rodu a v německém jazyce také středního rodu apod.) Jedná se tedy o následující skupiny:

1.4.1. Skupina č.1

M - F - F

substantiva této skupiny jsou nejčastěji zakončena na:

-лиз

диализ, катализ, плазмолиз

-од

анод, катод, период

-аж

авиваж, гараж, массаж

-тет

авторитет, аннуитет, приоритет

-оз/ёз/ез

анаморфоз, туберкулёз, эпигенез

-зис/сис

базис, кризис, оазис

-анс/янс

баланс, узанс, альянс

-ль

контроль, капсюль, роль

-ез

синтез, биосинтез

-ав

анклав, эксклав

-из

ремиз, реприз

-цион

аттракцион, аукцион

-тив

корректив, локомотив

-ет

макет, этикет

-tvrdou souhlásku

адрес, банк, сезон

-různá zakončení

вариант, джут, фрегат

1.4.2. Skupina č. 2

M - N - N

substantiva této skupiny jsou nejčastěji zakončena na:

-ий

афелий, опий, радиий

-ум

вакуум, форум, серум

-ик

антибиотик, наркотик, диэлектрик

-tvrdou souhlásku

актив, риск, спектр

-měkkou souhlásku

апогей, портфель, юбилей

1.4.3. Skupina č. 3

F - M - N

substantiva této skupiny jsou nejčastěji zakončena na:

-грамма

аудиограмма, барограмма, телеграмма

-ль

акварель, деталь, модель

-ема / -ама / -ома

амальгама, система, теорема

-ия

монополия, олигополия, церемония

1.4.4. Skupina č. 4

N - F - F

substantiva této skupiny jsou nejčastěji zakončena na:

-ирование

агрегирование, инспектирование, симметрирование

-různá zakončení

жюри, электричество

1.4.5. Skupina č. 5

F - N - N

substantiva této skupiny jsou nejčastěji zakončena na:

-ия

привилегия, стадия, стипендия

-а

виза, дата, периодика

-ма

панорама, травма, схема

1.4.6. Skupina č. 6

F - M - M

substantiva této skupiny jsou nejčastěji zakončena na:

-a

аренда, канистра, пора

-та

граната, катапульта

-ль

фланель, карамель

-tvrdou souhlásku

сироп

1.4.7. Skupina č. 7

M - F - N

substantiva této skupiny jsou nejčastěji zakončena na:

-tvrdou souhlásku

брикет, реквизит, рецидив

-různá zakončení

престиж

2. PRAKTICKÁ ČÁST

1.4.8. Skupina č. 8

F - M - F

substantiva této skupiny jsou nejčastěji zakončena na:

-a

бацилла, мангрова

1.4.9. Skupina č. 9

N - M - N

substantiva této skupiny jsou nejčastěji zakončena na:

-ство

консульство

-другие

неопрен

1.4.10. Skupina č. 10

N - M - M

do této skupiny se řadí pouze substantivum

банкротство

1.4.11. Skupina č. 11

F - N - F

do této skupiny se řadí pouze substantivum

лобби

2. PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 SLOVNÍČEK

2.1.1 Skupina číslo 1 : maskulinum – femininum – femininum

ЛИЗ		LÝZA		LYSE	
автолиз	<i>m</i>	autolýza	<i>f</i>	Autolyse	<i>f</i>
анализ	<i>m</i>	analýza	<i>f</i>	Analyse	<i>f</i>
ацидолиз	<i>m</i>	acidolýza	<i>f</i>	Azidolyse	<i>f</i>
диализ	<i>m</i>	dialýza	<i>f</i>	Dialyse	<i>f</i>
катализ	<i>m</i>	katalýza	<i>f</i>	Katalyse	<i>f</i>
озонолиз	<i>m</i>	ozonolýza	<i>f</i>	Ozonolyse	<i>f</i>
пирилиз	<i>m</i>	pyrolýza	<i>f</i>	Pyrolyse	<i>f</i>
плазмолиз	<i>m</i>	plazmolýza	<i>f</i>	Plasmolyse	<i>f</i>
радиолиз	<i>m</i>	radiolýza	<i>f</i>	Radiolyse	<i>f</i>
электродиализ	<i>m</i>	elektrodialýza	<i>f</i>	Elektrodialyse	<i>f</i>
электролиз	<i>m</i>	elektrolýza	<i>f</i>	Elektrolyse	<i>f</i>
макроанализ	<i>m</i>	makroanalýza	<i>f</i>	Makroanalyse	<i>f</i>
микроанализ	<i>m</i>	mikroanalýza	<i>f</i>	Mikroanalyse	<i>f</i>
фотокатализ	<i>m</i>	fotokatalýza	<i>f</i>	Fotokatalyse	<i>f</i>
фотолиз	<i>m</i>	fotolýza	<i>f</i>	Fotolyse	<i>f</i>

ОД		ODA		ODE	
анод	<i>m</i>	anoda	<i>f</i>	Anode	<i>f</i>
антикатод	<i>m</i>	antikatoda	<i>f</i>	Antikat(h)ode	<i>f</i>
гексод	<i>m</i>	hexoda	<i>f</i>	Hexode	<i>f</i>
гептод	<i>m</i>	heptoda	<i>f</i>	Heptode	<i>f</i>
динод	<i>m</i>	dynoda	<i>f</i>	Dynode	<i>f</i>
диод	<i>m</i>	dioda	<i>f</i>	Diode	<i>f</i>
катод	<i>m</i>	katoda	<i>f</i>	Kat(h)ode	<i>f</i>
метод	<i>m</i>	metoda	<i>f</i>	Methode	<i>f</i>
микрометод	<i>m</i>	mikrometoda	<i>f</i>	Mikromethode	<i>f</i>
октод	<i>m</i>	oktoda	<i>f</i>	Oktode	<i>f</i>
пентод	<i>m</i>	pentoda	<i>f</i>	Pentode	<i>f</i>
период	<i>m</i>	perioda	<i>f</i>	Periode	<i>f</i>
термоэлектрод	<i>m</i>	termoelektroda	<i>f</i>	Thermoelektrode	<i>f</i>
тетрод	<i>m</i>	tetroda	<i>f</i>	Tetrode	<i>f</i>
электрод	<i>m</i>	elektroda	<i>f</i>	Elektrode	<i>f</i>

АЖ		АŽ/ACE		AGE/ATION	
авиваж	<i>m</i>	aviváž	<i>f</i>	Avivage	<i>f</i>
ажіотаж	<i>m</i>	ažiotáž	<i>f</i>	Agiotage	<i>f</i>
арбитраж	<i>m</i>	arbitráž	<i>f</i>	Arbitrage	<i>f</i>
афинаж	<i>m</i>	afinace	<i>f</i>	Affination	<i>f</i>
гараж	<i>m</i>	garáž	<i>f</i>	Garage	<i>f</i>
демонтаж	<i>m</i>	demontáž	<i>f</i>	Demontage	<i>f</i>
куртаж	<i>m</i>	kurtáž	<i>f</i>	Courtage	<i>f</i>
лекаж	<i>m</i>	lekáž	<i>f</i>	Leckage	<i>f</i>
массаж	<i>m</i>	masáž	<i>f</i>	Massage	<i>f</i>
саботаж	<i>m</i>	sabotáž	<i>f</i>	Sabotage	<i>f</i>
тоннаж	<i>m</i>	tonáž	<i>f</i>	Tonage	<i>f</i>
картонаж	<i>m</i>	kartonáž	<i>f</i>	Kartonage	<i>f</i>

ТЕТ		ТА		TÄT	
авторитет	<i>m</i>	autorita	<i>f</i>	Autorität	<i>f</i>
аннуитет	<i>m</i>	anuita	<i>f</i>	Anuität	<i>f</i>
бонитет	<i>m</i>	bonita	<i>f</i>	Bonität	<i>f</i>
диспаратет	<i>m</i>	disparita	<i>f</i>	Disparität	<i>f</i>
иммунитет	<i>m</i>	imunita	<i>f</i>	Immunität	<i>f</i>
менталитет	<i>m</i>	mentalita	<i>f</i>	Mentalität	<i>f</i>
нейтралитет	<i>m</i>	neutralita	<i>f</i>	Neutralität	<i>f</i>
паритет	<i>m</i>	parita	<i>f</i>	Parität	<i>f</i>
факультет	<i>m</i>	fakulta	<i>f</i>	Fakultät	<i>f</i>
эксцентритет	<i>m</i>	excentricita	<i>f</i>	Excentrizität	<i>f</i>
приоритет	<i>m</i>	priorita	<i>f</i>	Priorität	<i>f</i>

ОЗ - ЁЗ - ЕЗ		ÓZA - EZE		OSE - ESE	
анаморфоз	<i>m</i>	anamorfóza	<i>f</i>	Anamorphose	<i>f</i>
гиповитаминоз	<i>m</i>	hypovitaminóza	<i>f</i>	Hypovitaminose	<i>f</i>
метаморфоз	<i>m</i>	metamorfóza	<i>f</i>	Metamorphose	<i>f</i>
гипноз	<i>m</i>	hypnóza	<i>f</i>	Hypnose	<i>f</i>
наркоз	<i>m</i>	narkóza	<i>f</i>	Narkose	<i>f</i>
прогноз	<i>m</i>	prognóza	<i>f</i>	Prognose	<i>f</i>
силикоз	<i>m</i>	silikóza	<i>f</i>	Silikose	<i>f</i>
симбиоз	<i>m</i>	symbióza	<i>f</i>	Symbiose	<i>f</i>
туберкулёз	<i>m</i>	tuberkulóza	<i>f</i>	Tuberkulose	<i>f</i>
эпигенез	<i>m</i>	epigeneze	<i>f</i>	Epigenese	<i>f</i>

ЗИС - СИС		ZE/SE		SIS/SE	
базис	<i>m</i>	báze	<i>f</i>	Basis	<i>f</i>
генезис	<i>m</i>	geneze	<i>f</i>	Genese	<i>f</i>
кризис	<i>m</i>	krize	<i>f</i>	Krise	<i>f</i>
скепсис	<i>m</i>	skepse	<i>f</i>	Skepsis	<i>f</i>
оазис	<i>m</i>	oáza	<i>f</i>	Oase	<i>f</i>
тезис	<i>m</i>	teze	<i>f</i>	These	<i>f</i>

АНС - ЯНС		ANCE		АНЗ	
альянс	<i>m</i>	aliance	<i>f</i>	Allianz	<i>f</i>
антирезонанс	<i>m</i>	antirezonance	<i>f</i>	Antiresonanz	<i>f</i>
баланс	<i>m</i>	balance	<i>f</i>	Bilanz	<i>f</i>
контрабаланс	<i>m</i>	kontrabilance	<i>f</i>	Kontrabilanz	<i>f</i>
реактанс	<i>m</i>	reaktance	<i>f</i>	Reaktanz	<i>f</i>
узанс	<i>m</i>	uzance	<i>f</i>	Usance	<i>f</i>
толеранс	<i>m</i>	tolerance	<i>f</i>	Toleranz	<i>f</i>

ПЬ		LE - LA		RÜZNÉ	
капсюль	<i>m</i>	kapsle	<i>f</i>	Kapsel	<i>f</i>
контроль	<i>m</i>	kontrola	<i>f</i>	Kontrolle	<i>f</i>
ноль	<i>m</i>	nula	<i>f</i>	Null	<i>f</i>
нуль	<i>m</i>	nula	<i>f</i>	Null	<i>f</i>
роль	<i>m</i>	role	<i>f</i>	Rolle	<i>f</i>
локомобиль	<i>m</i>	lokomobila	<i>f</i>	Lokomobile	<i>f</i>

ЕЗ		ÉZA		ESE	
биосинтез	<i>m</i>	biosyntéza	<i>f</i>	Biosynthese	<i>f</i>
оксосинтез	<i>m</i>	oxosyntéza	<i>f</i>	Oxosynthese	<i>f</i>
синтез	<i>m</i>	syntéza	<i>f</i>	Synthese	<i>f</i>

АВ		ÁVA		AVE	
анклав	<i>m</i>	enkláva	<i>f</i>	Enklave	<i>f</i>
эксклав	<i>m</i>	exkláva	<i>f</i>	Exklave	<i>f</i>

ИЗ		ÍZA		ISE	
ремиз	<i>m</i>	remíza	<i>f</i>	Remise	<i>f</i>
реприз	<i>m</i>	repríza	<i>f</i>	Reprise	<i>f</i>

ЦИОН		CE		TION	
аттракцион	<i>m</i>	atrakce	<i>f</i>	Attraktion	<i>f</i>
аукцион	<i>m</i>	aukce	<i>f</i>	Auktion	<i>f</i>

ТИВ		CE/TIVA		TION/TIVE	
корректив	<i>m</i>	korekce	<i>f</i>	Korektion	<i>f</i>
локомотив	<i>m</i>	lokomotiva	<i>f</i>	Lokomotive	<i>f</i>

ЕТ		ETA		ETTE	
макет	<i>m</i>	maketa	<i>f</i>	Makette	<i>f</i>
этикет	<i>m</i>	etiketa	<i>f</i>	Etikette	<i>f</i>

TVRDÁ SOUHLÁSKA		A - E		RÚZNÉ	
адрес	m	adresa	f	Adresse	f
ангоб	m	engoba	f	Engobe	f
арретир	m	aretae	f	Arretierung	f
афинизм	m	afinita	f	Affinität	f
банк	m	banka	f	Bank	f
баннот	m	bankovka	f	Banknote	f
баркас	m	lod. barkasa	f	Barkasse	f
бриг	m	briga	f	Brigg	f
гарпун	m	harpuna	f	Harpune	f
дивиденд	m	dividenda	f	Dividende	f
диспач	m	dispaš	f	Dispache	f
дифферент	m	diference	f	Differenz	f
домен	m	doména	f	Domäne	f
жиробанк	m	banka	f	Bank	f
зонд	m	sonda	f	Sonde	f
казус	m	kauza	f	Causa	f
карантин	m	karanténa	f	Quarantäne	f
каскад	m	kaskáda	f	Kaskade	f
контур	m	kontura	f	Kontur	f
пимузин	m	limuzína	f	Limousine	f
мармелад	m	marmeláda	f	Marmelade	f
миллиард	m	miliarda	f	Milliarde	f
параф	m	paraфа	f	Paraphe	f
пистолет	m	pistole	f	Pistole	f
радиозонд	m	radiosonda	f	Radiosonde	f
резерв	m	rezerva	f	Reserve	f
резерват	m	rezervace	f	Reservation	f
сезон	m	sezóna	f	Saison	f
секвестр	m	sekvestrace	f	Sequestration	f
триод	m	trioda	f	Triode	f
филиал	m	filiálka	f	Filiale	f
шифр	m	šifra	f	Chiffre	f
этап	m	etapa	f	Etappe	f
эллипс	m	elipsa	f	Ellipse	f

OSTATNÍ		TA - RA		TE - RE	
вариант	m	varianta	f	Variante	f
джут	m	juta	f	Jute	f
кондуит	m	konduita	f	Konduite	f
пинцет	m	pinzeta	f	Pinzette	f
соффит	m	sufita	f	Soffitte	f
фрегат	m	fregata	f	Fregatte	f
эскорт	m	eskorta	f	Eskorte	f
барьер	m	bariéra	f	Barriere	f
капилляр	m	kapilára	f	Kapillare	f

2.1.2 Skupina číslo 2 : maskulinum – neutrum – neutrum

ий		IUM		IUM	
литий	<i>m</i>	lithium, Li	<i>n</i>	Lithium	<i>n</i>
актиний	<i>m</i>	aktinium, Ac	<i>n</i>	Actinium	<i>n</i>
америций	<i>m</i>	americium, Am	<i>n</i>	Americium	<i>n</i>
аммоний	<i>m</i>	amonium, NH ₄ ⁺	<i>n</i>	Ammonium	<i>n</i>
апоселений	<i>m</i>	aposenium	<i>n</i>	Aposelenium	<i>n</i>
афелий	<i>m</i>	afélium	<i>n</i>	Aphel	<i>n</i>
барий	<i>m</i>	baryum, Ba	<i>n</i>	Barium	<i>n</i>
бериллий	<i>m</i>	beriyilum, Be	<i>n</i>	Beryllium	<i>n</i>
берклий	<i>m</i>	berkelium, Bk	<i>n</i>	Berkelium	<i>n</i>
галлий	<i>m</i>	galium, Ga	<i>n</i>	Galium	<i>n</i>
гафний	<i>m</i>	hafnium, Hf	<i>n</i>	Hafnium	<i>n</i>
гелий	<i>m</i>	hélium, He	<i>n</i>	Helium	<i>n</i>
германий	<i>m</i>	germanium, Ge	<i>n</i>	Germanium	<i>n</i>
гольмий	<i>m</i>	holmium, Ho	<i>n</i>	Holmium	<i>n</i>
дейтерий	<i>m</i>	deuterium	<i>n</i>	Deuterium	<i>n</i>
дилювий	<i>m</i>	diluvium	<i>n</i>	Diluvium	<i>n</i>
европий	<i>m</i>	europium, Eu	<i>n</i>	Europium	<i>n</i>
индий	<i>m</i>	indium, In	<i>n</i>	Indium	<i>n</i>
ионий	<i>m</i>	ionium, Io	<i>n</i>	Ionium	<i>n</i>
иридий	<i>m</i>	iridium, Ir	<i>n</i>	Iridium	<i>n</i>
иттербий	<i>m</i>	ytterbium, Yb	<i>n</i>	Ytterbium	<i>n</i>
иттрий	<i>m</i>	ytrium, Y	<i>n</i>	Ytrium	<i>n</i>
кадмий	<i>m</i>	kadmium, Cd	<i>n</i>	Kadmium	<i>n</i>
калифорний	<i>m</i>	kalifornium, Cf	<i>n</i>	Kalifornium	<i>n</i>
камбий	<i>m</i>	kambium	<i>n</i>	Kambium	<i>n</i>
коллодий	<i>m</i>	kolodium	<i>n</i>	Kollodium	<i>n</i>
критерий	<i>m</i>	kritérium	<i>n</i>	Kriterium	<i>n</i>
микафоллий	<i>m</i>	mikafolium	<i>n</i>	Mikafolium	<i>n</i>
мораторий	<i>m</i>	moratorium	<i>n</i>	Moratorium	<i>n</i>
морфий	<i>m</i>	morfium	<i>n</i>	Morphium	<i>n</i>
нептуний	<i>m</i>	neptunium, Np	<i>n</i>	Neptunium	<i>n</i>
нобелий	<i>m</i>	nobelium, No	<i>n</i>	Nobelium	<i>n</i>
оксоний	<i>m</i>	oxonium	<i>n</i>	Oxonium	<i>n</i>
опий	<i>m</i>	opium	<i>n</i>	Opium	<i>n</i>
ортогелий	<i>m</i>	orthohélium	<i>n</i>	Orthohelium	<i>n</i>
ортодейтерий	<i>m</i>	ortodeuterium	<i>n</i>	Orthodeuterium	<i>n</i>
парагелий	<i>m</i>	parahelium	<i>n</i>	Parhelium	<i>n</i>
планетарий	<i>m</i>	planetárium	<i>n</i>	Planetarium	<i>n</i>
плутоний	<i>m</i>	plutonium, Pu	<i>n</i>	Plutonium	<i>n</i>
позитроний	<i>m</i>	pozitronium	<i>n</i>	Positronium	<i>n</i>
полоний	<i>m</i>	polonium, Po	<i>n</i>	Polonium	<i>n</i>
прометий	<i>m</i>	promethium, Pm	<i>n</i>	Promethium	<i>n</i>
протий	<i>m</i>	prothium	<i>n</i>	Prothium	<i>n</i>
радий	<i>m</i>	radium, Ra	<i>n</i>	Radium	<i>n</i>
радиоторий	<i>m</i>	radiotorium	<i>n</i>	Radiothorium	<i>n</i>
рений	<i>m</i>	rhenium	<i>n</i>	Rhenium	<i>n</i>
родий	<i>m</i>	rhodium, Rh	<i>n</i>	Rhodium	<i>n</i>
рубидий	<i>m</i>	rubidium, Rb	<i>n</i>	Rubidium	<i>n</i>

рутений	<i>m</i>	ruthenium, Ru	<i>n</i>	Ruthenium	<i>n</i>
солярий	<i>m</i>	solárium	<i>n</i>	Solarium	<i>n</i>
стронций	<i>m</i>	stroncium	<i>n</i>	Strontium	<i>n</i>
таллий	<i>m</i>	thallium, Tl	<i>n</i>	Thallium	<i>n</i>
тербий	<i>m</i>	terbium, Tb	<i>n</i>	Terbium	<i>n</i>
технеций	<i>m</i>	technecium, Tc	<i>n</i>	Technetium	<i>n</i>
торий	<i>m</i>	thorium, Tu	<i>n</i>	Thorium	<i>n</i>
тритий	<i>m</i>	tritium	<i>n</i>	Tritium	<i>n</i>
тулий	<i>m</i>	thulium, Tu	<i>n</i>	Thulium	<i>n</i>
фермий	<i>m</i>	fermium, Fm	<i>n</i>	Fermium	<i>n</i>
франций	<i>m</i>	francium, Fr	<i>n</i>	Francium	<i>n</i>
цезий	<i>m</i>	cesium, Cs	<i>n</i>	Cäsium	<i>n</i>
цирконий	<i>m</i>	zirkonium, Zr	<i>n</i>	Zirkon(ium)	<i>n</i>
эйнштейний	<i>m</i>	einsteinium, Es	<i>n</i>	Einsteinium	<i>n</i>
эрбий	<i>m</i>	erbium, Er	<i>n</i>	Erbium	<i>n</i>

УМ		UM		UM	
вакуум	<i>m</i>	vakuum	<i>n</i>	Vakuum	<i>n</i>
вотуум	<i>m</i>	votum	<i>n</i>	Votum	<i>n</i>
дисконтинуум	<i>m</i>	diskontinuum	<i>n</i>	Diskontinuum	<i>n</i>
карболинеум	<i>m</i>	karbolineum	<i>n</i>	Carbolineum	<i>n</i>
компендиум	<i>m</i>	kompedium	<i>n</i>	Kompedium	<i>n</i>
кондоминиум	<i>m</i>	kondominium	<i>n</i>	Kondominium	<i>n</i>
консорциум	<i>m</i>	konsorcium	<i>n</i>	Konsortium	<i>n</i>
континуум	<i>m</i>	kontinuum	<i>n</i>	Kontinuum	<i>n</i>
линолеум	<i>m</i>	linoleum	<i>n</i>	Linoleum	<i>n</i>
максимум	<i>m</i>	maximum	<i>n</i>	Maximum	<i>n</i>
минимум	<i>m</i>	minimum	<i>n</i>	Minimum	<i>n</i>
оптимум	<i>m</i>	optimum	<i>n</i>	Optimum	<i>n</i>
президиум	<i>m</i>	prezidium	<i>n</i>	Präsidium	<i>n</i>
ремедиум	<i>m</i>	remedium	<i>n</i>	Remedium	<i>n</i>
референдум	<i>m</i>	referendum	<i>n</i>	Referendum	<i>n</i>
симпозиум	<i>m</i>	symposium	<i>n</i>	Symposium	<i>n</i>
супремум	<i>m</i>	supremum	<i>n</i>	Supremum	<i>n</i>
форум	<i>m</i>	fórum	<i>n</i>	Forum	<i>n</i>
серум	<i>m</i>	sérum	<i>n</i>	Serum	<i>n</i>
пленум	<i>m</i>	plénium	<i>n</i>	Plenum	<i>n</i>
кворум	<i>m</i>	kvórum	<i>n</i>	Quorum	<i>n</i>
пиретрум	<i>m</i>	pyretrum	<i>n</i>	Pyrethrum	<i>n</i>

ИК		IKUM		IKUM	
антибиотик	<i>m</i>	antibiotikum	<i>n</i>	Antibiotikum	<i>n</i>
антипиретик	<i>m</i>	antipyretikum	<i>n</i>	Antipyretikum	<i>n</i>
диэлектрик	<i>m</i>	dielektrikum	<i>n</i>	Dielektrikum	<i>n</i>
наркотик	<i>m</i>	narkotikum	<i>n</i>	Narkotikum	<i>n</i>

TVRDÁ SOUHLÁSKA		RÚZNÉ		RÚZNÉ	
актив	<i>m</i>	aktivum	<i>n</i>	Aktivum	<i>n</i>
аромат	<i>m</i>	aroma	<i>n</i>	Aroma	<i>n</i>
депозит	<i>m</i>	depozitum	<i>n</i>	Depositum	<i>n</i>
карборунд	<i>m</i>	karborundum	<i>n</i>	Carborundum	<i>n</i>
квант	<i>m</i>	kvantum	<i>n</i>	Quant(um)	<i>n</i>
климат	<i>m</i>	klima	<i>n</i>	Klima	<i>n</i>
микроклимат	<i>m</i>	mikroklima	<i>n</i>	Mikroklima	<i>n</i>
минус	<i>m</i>	minus	<i>n</i>	Minus	<i>n</i>
пассив	<i>m</i>	pasívum (rozvahy)	<i>n</i>	Passiv	<i>n</i>
плюс	<i>m</i>	plus	<i>n</i>	Plus	<i>n</i>
процент	<i>m</i>	procento	<i>n</i>	Prozent	<i>n</i>
риск	<i>m</i>	riziko	<i>n</i>	Risiko	<i>n</i>
спектр	<i>m</i>	spektrum	<i>n</i>	Spektrum	<i>n</i>
темп	<i>m</i>	tempo	<i>n</i>	Tempo	<i>n</i>
центр	<i>m</i>	centrum	<i>n</i>	Zentrum	<i>n</i>
эпицентр	<i>m</i>	epicentrum	<i>n</i>	Epizentrum	<i>n</i>
номинал	<i>m</i>	nominále (měny)	<i>n</i>	Nominale	<i>n</i>

MĚKKÁ SOUHLÁSKA		RÚZNÉ		RÚZNÉ	
апогей	<i>m</i>	apogeum	<i>n</i>	Apogäum	<i>n</i>
мезозой	<i>m</i>	mezozoikum	<i>n</i>	Mesozoikum	<i>n</i>
палеозой	<i>m</i>	paleozoikum	<i>n</i>	Paläozoikum	<i>n</i>
портфель	<i>m</i>	portfolio	<i>n</i>	Portfolio	<i>n</i>
юбилей	<i>m</i>	jubileum	<i>n</i>	Jubiläum	<i>n</i>

2.1.3 Skupina číslo 3 : femininum – maskulinum – neutrum

ГРАММА		GRAM		GRAMM	
аудиограмма	<i>f</i>	audiogram	<i>m</i>	Audiogramm	<i>n</i>
барограмма	<i>f</i>	barogram	<i>m</i>	Barogramm	<i>n</i>
гармонограмма	<i>f</i>	harmonogram	<i>m</i>	Harmonogramm	<i>n</i>
гистограмма	<i>f</i>	histogram	<i>m</i>	Histogramm	<i>n</i>
диаграмма	<i>f</i>	diagram	<i>m</i>	Diagramm	<i>n</i>
идеограмма	<i>f</i>	ideogram	<i>m</i>	Ideogramm	<i>n</i>
каблограмма	<i>f</i>	kabelogram	<i>m</i>	Kabelogramm	<i>n</i>
картограмма	<i>f</i>	kartogram	<i>m</i>	Kartogramm	<i>n</i>
картодиаграмма	<i>f</i>	kartodiagram	<i>m</i>	Kartodiagramm	<i>n</i>
клидонограмма	<i>f</i>	klydonogram	<i>m</i>	Klydonogramm	<i>n</i>
номограмма	<i>f</i>	nomogram	<i>m</i>	Nomogramm	<i>n</i>
полярограмма	<i>f</i>	polarogram	<i>m</i>	Polarogramm	<i>n</i>
программа	<i>f</i>	program	<i>m</i>	Programm	<i>n</i>
радиограмма	<i>f</i>	radiogram	<i>m</i>	Radiogramm	<i>n</i>
рентгенограмма	<i>f</i>	rentgenogram	<i>m</i>	Röntgenogramm	<i>n</i>
сенситограмма	<i>f</i>	senzitogram	<i>m</i>	Sensitogramm	<i>n</i>
телеграмма	<i>f</i>	telegram	<i>m</i>	Telegramm	<i>n</i>
топограмма	<i>f</i>	topogram	<i>m</i>	Topogramm	<i>n</i>
циклограмма	<i>f</i>	cyklogram	<i>m</i>	Zyklogramm	<i>n</i>
стенограмма	<i>f</i>	stenogram	<i>m</i>	Stenogramm	<i>n</i>
хронограмма	<i>f</i>	chronogram	<i>m</i>	Chronogramm	<i>n</i>

Ль		L		L - LL	
акварель	<i>f</i>	akvarel	<i>m</i>	Aquarell	<i>n</i>
аэрозоль	<i>f</i>	aerosol	<i>m</i>	Aerosol	<i>n</i>
деталь	<i>f</i>	detail	<i>m</i>	Detail	<i>n</i>
модель	<i>f</i>	model	<i>m</i>	Model	<i>n</i>
панель	<i>f</i>	panel	<i>m</i>	Paneel	<i>n</i>

ЕМА - АМА - ОМА		ÉM - ÁM - ÓM		EM - AM - OM	
аксиома	<i>f</i>	axióm	<i>m</i>	Axiom	<i>n</i>
амальгама	<i>f</i>	amalgám	<i>m</i>	Amalgam	<i>n</i>
проблема	<i>f</i>	problém	<i>m</i>	Problem	<i>n</i>
система	<i>f</i>	system	<i>m</i>	System	<i>n</i>
теорема	<i>f</i>	teorém	<i>m</i>	Theorem	<i>n</i>

ИЯ		RÜZNÉ		RÜZNÉ	
астролябия	<i>f</i>	astroláb	<i>m</i>	Astrolabium	<i>n</i>
монополия	<i>f</i>	monopol	<i>m</i>	Monopol	<i>n</i>
олигополия	<i>f</i>	oligopol	<i>m</i>	Oligopol	<i>n</i>
церемония	<i>f</i>	ceremoniál	<i>m</i>	Zeremoniell	<i>n</i>

2.1.4 Skupina číslo 4 : neutrum – femininum – femininum

ИРОВАНИЕ		CE/ACE		TION/ANZ/UNG	
агрегирование	<i>n</i>	agregace	<i>f</i>	Aggregation	<i>f</i>
акцептирование	<i>n</i>	akceptace	<i>f</i>	Akzeptanz	<i>f</i>
аннулирование	<i>n</i>	anulace	<i>f</i>	Annullierung	<i>f</i>
галогенирование	<i>n</i>	halogenace	<i>f</i>	Halogenierung	<i>f</i>
гидрофобирование	<i>n</i>	hydrofobizace	<i>f</i>	Hydrophobierung	<i>f</i>
дезаминирование	<i>n</i>	dezaminace	<i>f</i>	Desaminierung	<i>f</i>
детектирование	<i>n</i>	detekce	<i>f</i>	Detektion	<i>f</i>
дифференцирование	<i>n</i>	diferenciace	<i>f</i>	Differenzierung	<i>f</i>
иницирование	<i>n</i>	iniciace	<i>f</i>	Initiation	<i>f</i>
инспектирование	<i>n</i>	inspekce	<i>f</i>	Inspektion	<i>f</i>
интегрирование	<i>n</i>	integrace	<i>f</i>	Integration	<i>f</i>
интерполирование	<i>n</i>	interpolace	<i>f</i>	Interpolation	<i>f</i>
кальцинирование	<i>n</i>	kalcinace	<i>f</i>	Kalzinierung	<i>f</i>
карбидирование	<i>n</i>	karbidizace	<i>f</i>	Karbidisierung	<i>f</i>
компарирование	<i>n</i>	komparace	<i>f</i>	Komparation	<i>f</i>
концентрирование	<i>n</i>	koncentrace	<i>f</i>	Konzentration	<i>f</i>
кооперирование	<i>n</i>	kooperace	<i>f</i>	Kooperation	<i>f</i>
линеаризование	<i>n</i>	linearizace	<i>f</i>	Linearisierung	<i>f</i>
нивелирование	<i>n</i>	nivelizace	<i>f</i>	Nivelierung	<i>f</i>
регулирование	<i>n</i>	regulace	<i>f</i>	Regulation	<i>f</i>
рефундирование	<i>n</i>	refundace	<i>f</i>	Refundierung	<i>f</i>
санирование	<i>n</i>	sanace	<i>f</i>	Sanierung	<i>f</i>
симметрирование	<i>n</i>	symetrizace	<i>f</i>	Symmetrisierung	<i>f</i>
сульфидирование	<i>n</i>	sulfidace	<i>f</i>	Sulfidierung	<i>f</i>

OSTATNÍ		OSTATNÍ		OSTATNÍ	
жюри	<i>n</i>	jury	<i>f</i>	Jury	<i>f</i>
электричество	<i>n</i>	elektřina	<i>f</i>	Elektrizität	<i>f</i>

2.1.5 Skupina číslo 5 : femininum – neutrum – neutrum

ИЯ		IUM - IO		IUM - IO	
привилегия	<i>f</i>	privilegium	<i>n</i>	Privilegium	<i>n</i>
территория	<i>f</i>	teritorium	<i>n</i>	Territorium	<i>n</i>
стадия	<i>f</i>	stádium	<i>n</i>	Stadium	<i>n</i>
стипендия	<i>f</i>	stipendium	<i>n</i>	Stipendium	<i>n</i>
студия	<i>f</i>	studio	<i>n</i>	Studio	<i>n</i>

А		UM		UM	
виза	<i>f</i>	vízum	<i>n</i>	Visum	<i>n</i>
дата	<i>f</i>	datum	<i>n</i>	Datum	<i>n</i>
эвтектика	<i>f</i>	eutektikum	<i>n</i>	Eutektikum	<i>n</i>
периодика	<i>f</i>	periodikum	<i>n</i>	Periodikum	<i>n</i>

МА		MA		MA	
панорама	<i>f</i>	panorama	<i>n</i>	Panorama	<i>n</i>
травма	<i>f</i>	trauma	<i>n</i>	Trauma	<i>n</i>
схема	<i>f</i>	schéma	<i>n</i>	Schema	<i>n</i>

2.1.6 Skupina číslo 6 : femininum – maskulinum – maskulinum

А		BEZ A		BEZ A	
дрена	<i>f</i>	drén	<i>m</i>	Drain	<i>m</i>
канистра	<i>f</i>	kanystř	<i>m</i>	Kanister	<i>m</i>
пора	<i>f</i>	pór	<i>m</i>	Poree	<i>m</i>
камфора	<i>f</i>	kafr	<i>m</i>	Kampfer	<i>m</i>
бромкамфора	<i>f</i>	bromkafr	<i>m</i>	Bromkampfer	<i>m</i>

ТА		Т		Т	
граната	<i>f</i>	granát	<i>m</i>	Granat	<i>m</i>
катапульта	<i>f</i>	katapult	<i>m</i>	Katapult	<i>m</i>

Ль		L		LL	
фланель	<i>f</i>	flanel	<i>m</i>	Flanell	<i>m</i>
карамель	<i>f</i>	karamel	<i>m</i>	Karamell	<i>m</i>

TVRDÁ SOUHLÁSKA					
сироп	<i>f</i>	sirup	<i>m</i>	Sirup	<i>m</i>

2.1.7 Skupina číslo 7 : maskulinum – femininum – neutrum

TVRDÁ SOUHLÁSKA		A		TVRDÁ SOUHLÁSKA	
брикет	m	briketa	f	Brikett	n
геликоид	m	helikoida	f	Helikoid	n
гуммигут	m	gumiguta	f	Gummigutt	n
реквизит	m	rekvizita	f	Requisit	n
рецидив	m	recidiva	f	Rezidiv	n

OSTATNÍ					
престиж	m	prestíž	f	Prestige	n

2.1.8 Skupina číslo 8 : femininum – maskulinum – femininum

A		BEZ KONC.		E	
бацилла	f	bacil	m	Bazzile	f
бронза	f	bronz	m	Bronze	f
контрабанда	f	kontriband	m	Konterbande	f
мангрова	f	mangrovník	m	Mangrove	f

2.1.9 Skupina číslo 9 : neutrum – maskulinum – neutrum

СТВО		ÁT		AT	
консульство	n	konzulát	m	Konsulat	n

OSTATNÍ					
неопрен	n	neopren	m	Neopren	n

2.1.10 Skupina číslo 10 : neutrum – maskulinum – maskulinum

OSTATNÍ					
банкротство	n	bankrot	m	Bankrot	m

2.1.11 Skupina číslo 11 : femininum – neutrum – femininum

OSTATNÍ					
лобби	f	lobby	n	Lobby	f

ZÁVĚR

Problematika rozdílů v rodě přejatých internacionálních substantiv v dnešní době patří mezi velmi zajímavá a aktuální témata. Nejen gramatický charakter těchto substantiv, ale i tendence stále se rozšiřovat a obohacovat slovní zásobu ruského, českého a německého jazyka je velmi důležitá pro další rozvoj samotného jazyka i dalších, přímo či nepřímo s ním souvisejících oblastí.

V mé práci jsem se zabýval rozdíly v rodě substantiv mimo jiné z toho důvodu, aby studenti nižších ročníků měli možnost blíže nahlédnout do tajů této problematiky. Celé téma považuji za důležité při studiu výše zmíněných jazyků, především při specializaci na hospodářství, obchod, či jiné oblasti, ve kterých je kladen důraz na využití odborné lexiky, na kterou se celá excerpce přímo zaměřovala.

Jsem si vědom, že tato práce může být považována svým způsobem za jistý „úvod“ do celé problematiky. Díky rychle se rozvíjejícím oblastem vědy a techniky si dovoluji tvrdit, že se slovní zásoba všech jazyků každou chvíli obohacuje o nová substantiva, která se dají zařadit do skupiny internacionalizmů, protože většina z jazyků se uchýlí k jejich převzetí. Ve složitém procesu přejímání těchto substantiv může díky rozlišným postupům jednotlivých jazyků dojít právě k rozdílu v jejich gramatickém rodě. Proto tuto problematiku považuji za otevřenou a vhodnou k prozkoumání i v budoucnu.

РЕЗЮМЕ

При разработке темы **“О различиях в роде между русскими, чешскими и немецкими существительными (на материале специальной лексики)”** главной задачей было собрать заимствованные существительные, так называемые интернационализмы, встречающиеся во всех трёх интересующих нас языках, сравнить их с точки зрения рода и распределить их в определенные группы.

Мы интересовались только такими существительными, у которых можно было наблюдать различия в роде (напр. слово БАНК – в русском мужского рода, в то время как в чешском и немецком языках слова „banka“ и „die Bank“ женского рода).

Материал для нашего исследования мы искали, прежде всего, в русско-чешских словарях специальной лексики, т.е. в техниче ских, экономических словарях, словарях для предпринимателей и т.п., потому что большинство этих слов-интернационализмов встречается именно в лексике из области химии, физики, экономии, экономики, права и т.д.

Учитывая теорию о различиях в роде, мы стремились создать определённым способом упорядоченный перечень заимствованных интернациональных имён существительных, у которых наблюдается несоответствие в родовой принадлежности.

На первом этапе мы сравнивали род данных существительных в русском и чешском языках, и только после того мы устанавливали, какого рода они в немецком языке. На основании того нам удалось выделить 11 групп существительных-интернационализмов: существительные первой группы в РЯ мужского рода, в чешском женского рода и в немецком также женского рода; вторую группу образуют

существительные, которые в РЯ мужского рода, в чешском и в немецком среднего рода и т.д.

Возникают самые разные комбинации, причём в отдельные группы, конечно, входит разное количество существительных. Мы разложили эти группы по признаку их многочисленности.

Различия в роде заимствованных интернациональных существительных представляют собой интересную проблему. В русском, чешском и немецком языках этих существительных очень много, причём эта группа лексики всё время пополняется.

LITERATURA, OSTATNÍ ZDROJE

MONOGRAFIE

Gazda J. : Dynamika a internacionalizace slovní zásoby současné ruštiny. Brno 2002

Havránek B. : Příruční mluvnice ruštiny pro čechy, díl I. – hláskosloví a tvarosloví. Praha 1965

Internacionalizmy v nové slovní zásobě – Sborník příspěvků z konference. Praha, 16.-18. června 2003.

Rusko-český ekonomický slovník. Praha 1977

Rusko-český technický slovník I. Praha 1977.

Rusko-český technický slovník II. Praha 1977.

Stručný rusko-český slovník pro podnikatele. Karviná 1993

Žaža, S. : Morfologie ruštiny, díl I.. Brno 1996

Копецкий, В.Л. : морфология современного русского литературного языка. Praha 1976

Русско-чешский словарь для деловой сферы. České Budějovice 1996

Шелякин, М.А. : Справочник по русской грамматике. Москва 2003.

PUBLIKACE

ИТОГИ - ročník 2005, 2006

ЭХО ПЛАНЕТЫ - ročník 2005

Московские новости - ročník 2005

OSTATNÍ ZDROJE

www.pravidla.cz

<http://www.oplatek.cz/odpovedcn.php?Jazyk=5&Sprache=3>

www.seznam.cz

<http://slovník.seznam.cz>

www.google.de

www.wikipedia.de

www.rambler.ru

Velký slovník

česko-německý

německo-český

Lingea Lexicon 2002, ver 4.0

Copyright 1997-2001

Technický slovník

česko-německý

německo-český

Lingea Lexicon 2002, ver 4.0

Copyright 1997-2001

Velký slovník cizích slov

LEDA, spol. s r.o.

Česká Republika

26301 Voznice 64

PŘÍLOHY

VÝZNAMY CIZÍCH SLOV

acidolýza

-y ž ⟨l + ř⟩ chem. hydrolýza kyselinou

afelium

-ia s ⟨ř⟩ astr. bod na dráze planety n. komety nejvíce vzdálený od Slunce, odsluní;

afelový, afeliový příd.: *afeliová vzdálenost*

afinace

-e ž ⟨f⟩ odb. čištění, zjemňování, zušlechťování: hut. a. *drahých kovů* odstraňování méně ušlechtilých kovů z nich: a. *zlata, stříbra*; cukr. a. *cukru* základní stupeň rafinace, předběžné čištění surového cukru;

afinační příd.: a. *pochod*

afinita

[-ny-], -y ž ⟨l⟩ kniž. a odb. určitý stupeň příbuznosti, vzájemného vztahu, poměru, příbuznost **1.** práv. manželstvím vzniklá spřízněnost s pokrevními příbuznými manžela **2.** ekol. společný výskyt dvou n. více druhů živočichů závisící na jediném faktoru (např. na živné látce), bez vzájemného přímého ovlivňování; sklon dvou n. více druhů tvořit společné smíšené populace **3.** chem. tendence jedné látky ke sloučení s jinou látkou n. s jinými částicemi **4.** geol. souhrn vlastností prvků určující jejich rozšíření

na Zemi (ve vesmíru), a to podle schopnosti reagovat s jinou chem. látkou **5.** zeměd. vzájemná přizpůsobivost a schopnost srůstu rouby s podnožím, slučivost: *vegetativní a.* **6.** mat. druh příbuznosti dvou rovinných n. prostorových útvarů; způsob zobrazení, při němž bodu odpovídá bod, přímce přímka atd. a zachovává se dělicí poměr;

afinní příd. : odb. a. *poměr, vztah; mat. a. geometrie; a. zobrazení; a. prostor; a. souřadnice*

agregace

-e ž ⟨l⟩ kniž. a odb. seskupení, sdružení, spojení: ekon. slučování údajů o ekonomických jevech v údaje celkové; ekol. nakupení organismů (bez vzájemného vztahu) na úzce ohraničeném místě, akumulace;

agregační příd.

akceptace

akcepce, -e ž ⟨l⟩ kniž. a odb. přijetí, přijímání: peněž. akcept 1; psych., sociol. (v mezilidských vztazích) přijetí, přijímání jedince další osobou n. skupinou;

akceptační, akcepční příd.

akvarel

-u m ⟨it⟩ výtv. technika malování vodovými průsvitnými barvami; obraz provedený touto technikou;

akvarelový příd. : *akvarelové barvy*

amalgám

-u m ⟨ř < arab⟩ odb. kapalná n. pevná slitina rtuti s jedním n. několika kovy (např. sodíkem, draslíkem, stříbrem, zlatem aj.), používaná v zubním lékařství, elektrochemii aj., vyskytující se vzácně i v přírodě jako nerost (např. landsbergit);

amalgámový příd.: eltech. *amalgámové elektrody* tvořené kovovým amalgámem

anamorfóza

-y ž ⟨ř⟩ **1.** biol. postupná změna jedné formy v druhou v průběhu vývoje skupiny organismů; zool. vývoj členovců, při němž se tělo larvy mění v dospělého jedince doplňováním tělních článků na příslušný počet **2.** geol. soubor procesů přeměny hornin v hlubokém pásmu zemské kůry, při němž se zmenšuje objem minerálů výchozí horniny

anoda

-y ž ⟨ř⟩ fyz., eltech. kladná elektroda (op. katoda);

anodový příd.: *a. proud; anodové napětí;*

anodický [-dy-] příd.: fyz. *anodické rozpouštění* děj probíhající na anodě při elektrolýze

antikatoda

[-ty-], -y ž ⟨ř⟩ eltech. pomocná elektroda rentgenové lampy umístěná v ohnisku katody

antipyretikum

[-ty-ty-], -ka s ⟨ř⟩ med., farm. prostředek snižující horečku;
antipyretický příd.

antirezonance

[-ty-], -e ž ⟨ř + l⟩ fyz., eltech. potlačení amplitudy kmitů v jistém místě kmitající soustavy při urč. frekvenci;

antirezonanční příd.: eltech. a. *obvod* kt. brání vzniku rezonance

anuita

-y ž ⟨f < l⟩ práv., peněž. pravidelná roční splátka na dlouhodobý dluh, skládající se z kapitálové splátky a z částky připadající na úrok;

anuitní příd.

apogeu

-ea s ⟨ř⟩ astr. bod na dráze Měsíce n. umělé družice kolem Země, ve kt. jsou tělesa nejdále od středu Země, odzemí (op. perigeum)

aposelenium

[-ny-], -ia s ⟨ř⟩ astr. bod na dráze měsíční družice nejvíce vzdálený od středu Měsíce (op. periselenium)

astroláb

-u m , **astrolabium**, -ia s ⟨ř⟩ astr., geod. jednoduchý astrometrický přístroj použív. ve starověku a středověku k určování zeměpisných souřadnic z okamžiků průchodů hvězd stejnou

výškou: *námořní* a. předchůdce sextantu; *hranolový* a. cirkumzenitál

audiogram

[-dy-], -u m ⟨l + ř⟩ med. záznam měření při audiometrii

autolýza

-y ž ⟨ř⟩ **1.** chem., biol. posmrtné samonatrávení buněk působením enzymů v nich obsažených **2.** geol. přeměna horniny vyvolaná činiteli obsaženými v hornině samé, autometamorfóza (op. alometamorfóza)

axiom

-u m , **axioma**, -tu s ⟨ř⟩ kniž. a odb. základní věta, poučka, zásada, která se přijímá a bez důkazu považuje za pravdivou: log., mat. tvrzení deduktivní teorie přijaté bez důkazu;

axiomatický [-ty-] příd.;

axiomaticky přísl.

ažiotáž

-e ž ⟨f < it⟩ peněž. spekulace (obvykle burzovní) s cílem vyvolat fiktivní poptávku po cenných papírech n. jiných hodnotách

barkasa

-y ž ⟨hol⟩ loď. větší člun pro dopravu mezi kotvící lodí a břehem

barogram

-u m ⟨ř⟩ meteor. záznam barografu

biosyntéza

-y ž ⟨ř⟩ biochem. syntéza sloučenin probíhající působením enzymů buď v živé buňce n. v průmyslové výrobě;

biosyntetický [-ty-] příd.

bonita

[-ny-], -y ž ⟨l⟩ odb. **1.** (dobrá) jakost, stupeň jakosti, hodnota: *b. půdy* **2.** obch., peněž. obchodní pověst, úvěruschopnost;

bonitní příd.

briga

-y ž ⟨a < it⟩ loď. dvoustěžňová plachetní loď s ráhnovými plachtami na obou stěžních a vratiplachtou na hlavním (zadním) stěžni; *škunerová b. brigantina*

cyklogram

-u m ⟨ř⟩ **1.** fyz., tech. záznam cyklografu **2.** ekon. diagram výrobního cyklu s patrnou souběžností výrobních pochodů v jednom i více odděleních

deaminace

-e ž ⟨l + ř⟩ chem. enzymatické odštěpení amoniaku z aminokyselin, aminů ap.;

deaminační příd.

depozitum

-ta s, čast. mn. **depozita**, řidč. **depozit**, -u m ⟨l⟩ odb. odborně, se zárukou uložená věc, (pův.) movitá věc svěřená do úschovy: práv. *soudní, notářské d.* pro urč. případy předepsané uložení movitých věcí u soudu n. u notáře; ekon. *depozita* peněžní prostředky n. cenné papíry, kt. se ukládají do peněžních ústavů

deuterium

-ia s ⟨ř⟩ chem. izotop vodíku, těžký vodík

dielektrikum

[dy-], -ka s ⟨ř⟩ fyz. elektricky nevodivé prostředí, nevodič;

dielektrický příd.: *dielektrická konstanta; dielektrické ztráty; dielektrická polarizace;*

dielektricky přísl.

disparita

[dy-], -y ž ⟨l⟩ kniž. nerovnost n. nepoměr růz. jevů, disparátnost: *d. mezi cenami domácích a zahraničních výrobků; d. životní úrovně;*

disparitní příd. nerovný, rozdílný: *d. zastoupení*

dispaš

[dy-], -e m ⟨f⟩ odb. vyúčtování (rozvrh úhrady) škod při společné havárii v námořní dopravě

dynoda

-y ž ⟨ř⟩ eltech. elektroda elektronky, na níž dochází při dopadu elektronů k sekundární emisi, užív. u fotoelektrických násobičů

elektrodialýza

[-dy-], -y ž ⟨ř⟩ fyz. chem. dialýza, při kt. se rychlost průchodu elektrolytu membránou urychlí stejnosměrným proudem

elektrolýza

-y ž ⟨ř⟩ fyz. chem. rozklad n. příprava látek účinkem stejnosměrného elektr. proudu: *e. vody; e. roztoku*

engoba

[an-], -y ž ⟨f⟩ ker., archeol. povlak z jemné plavené hlíny nanášený na keramiku, sloužící k zakrytí nečistého základního střepe a ke zdobení, nástřepí

epigeneze

-e ž ⟨ř⟩ **1.** biol. teorie o zárodečném vývoji živočichů, podle níž je tento vývoj souhrnem přeměn, které nejsou předurčeny **2.** geol. vznik údolí z pův. rovného povrchu, který přikrývá zlomově vrásný složitý podhled;

epigenetický [-ty-] příd.: *epigenetická teorie* ; geol. *epigenetická ložiska; epigenetická textura sedimentů*

eutektikum

[-ty-], -ka s ⟨ř⟩ **1.** hut., chem. struktura vznikající při současném tuhnutí dvou fází (např. kovů ve slitině) a skládající se ze směsi mikrokystalů obou těchto fází **2.** geol. magmatická tavenina takové poměrové směsi dvou n. více složek, z níž tyto složky při dosažení urč. minimální teploty krystalizují najednou

franšiza

-y ž ⟨a⟩ **1.** obch., práv. část škody, kt. hradí pojištěný ze svého: *integrální (podmíněná) f.; absolutní f.* **2.** obch. osvobození zboží od celních n. jiných poplatků; listina o tom

geneze

-e ž ⟨ř⟩ kniž. a odb. původ, vznik; způsob, postup, proces vzniku: *g. uměleckého díla; g. sporu; g. Půdy*

gumiguta

-y ž ⟨n < mal⟩ pryskyřice z někt. druhů tropických stromů rodu *Garcinia*, užívaná k přípravě vodových barev, laků a v lékařství jako složka projímadla;

gumigutový příd.

halogenace

-e ž ⟨ř⟩ chem. chemická reakce, při níž je do molekuly látky vnášen halogen;

halogenační příd.

histogram

-u m ⟨ř⟩ stat. sloupkový diagram z obdélníků, jejichž základny jsou intervaly na ose x a výšky na ose y a znázorňují rozložení četnosti

hydrofobizace

-e ž ⟨ř⟩ odb. pochod, při němž se vhodným prostředkem dodává hmotě vlastnosti, jež zamezuje pronikání vody; *h. povrchu* nátěr proti atmosférické korozi;

hydrofobizační příd.

hydrogenace

-e ž ⟨ř⟩ chem. adice vodíku k násobným vazbám zejm. na organické sloučeniny v přítomnosti katalyzátoru, využívaná při výrobě syntetických paliv, tuků, olejů ap.; *h. dehtu*; *h. uhlí*;

hydrogenační příd.: chem. *h. baňka, kotel*; *h. štěpení* krakování těžkých ropných frakcí v atmosféře vodíku sloužící k výrobě vysokooktanových benzinů

chronogram

-u m ⟨ř⟩ **1.** nápis, jehož nápadně vyznačená velká písmena udávají jako římské číslice příslušný letopočet **2.** tech. časové údaje zaznamenávané chronografem

ideogram

-u m ⟨ř⟩ **1.** lingv. (v ideografickém písmu) znak pro urč. pojem mající konvencí ustálenou podobu obrázku: *ideogramy* komplexní znaky pro pojmy zahrnující slabičné znaky (celé slabiky) a abecední znaky, grafémy (představující fonémy) **2.** liter. báseň

psaná n. typograficky upravená do obrazce, kt. naznačuje i její obsah, kaligraf

iniciace

[-ny-], -e ž ⟨l⟩ **1.** (u někt. přírodních národů) uvedení, zasvěcení do nové životní etapy, obv. s nábož. prvky; obřadné přijetí do tajného sdružení či spolku **2.** tech., voj. pochod, kterým se přivádí výbušnina k výbuchu, počín; chem. zahájení reakce (např. exploze, nukleárního štěpení);

iniciační příd.: *i. obřady*; – *i. nálož* počínová

integrace

-e ž ⟨l⟩ **1.** kniž. a odb. scelení, ucelení, sjednocení (op. dezintegrace): ekon. sjednocování samostatných hospodářských jednotek (i mezinárodně), fungujících na jednotných principech: *evropská i.*; lingv. splývání nářečí n. jazyků; biol. spojení, propojení činnosti jednotlivých orgánů v organismu; psych. sjednocení částí psychiky do dynamického a významuplného celku **2.** mat. určení integrálu něj. funkce n. řešení; postup hledání řešení diferenciální rovnice

interpolace

-e ž ⟨l⟩ **1.** liter. nepůvodní, cizí, dodatečná vsuvka v textu n. jeho úprava **2.** mat. výpočet hodnot funkce pro čísla ležící uvnitř daného intervalu: *lineární i.* **3.** geod. *i. vrstevnic* (při sestavování vrstevnicového plánu) vyšetřování bodů vrstevnic mezi jednotlivými kótovanými body pomocí interpolátoru 2;

interpolační příd.: odb. *i. měřicí metoda*; mat. *i. postup* interpolace

kabelogram

-u m ⟨a + ř⟩ pošt. telegram přepravovaný podmořským kabelem

kalcinace

-e ž ⟨l⟩ kalcinování **1.** chem. zahřívání látek na vyšší teplotu pro odstranění vody, oxidu uhličitého n. jiných těkavých látek, žihání; ker. tepelné zpracování surovin, kterým se dosahuje zlepšení jejich tvářecích vlastností **2.** geol. pochod uchovávající jen anorganickou vápennou součást **3.** zeměd. přidávání vápna (k něčemu), vápnění: *k. slámy* zalévání řezanky ozimé slámy vápenným mlékem k zvýšení stravitelnosti organických živin slámy; **kalcinační** příd.

kambium

-ia s ⟨l⟩ bot. druhotné dělivé pletivo stonků a kořenů, mizní pletivo;

kambiální příd.: bot. *k. kruh* tvořený kambiem na příčném řezu stonkem

karbolineum

-ea s ⟨l⟩ odb. antracenu zbavený antracenový olej smíšený s jinými dehtovými oleji, používaný k impregnaci dřeva

karborundum

-da s ⟨l + indián⟩ tech. obch. název pro karbid křemíku užív. k výrobě brousicích nástrojů;

karborundový příd.: *k. brousek*; *karborundové žárovzdorné hmoty*; *tech. k. mlýn* na rozprašování nátěrových hmot

kartogram

-u m ⟨ř⟩ *geod.* grafické znázornění kvalitativních jevů a vztahů územních celků zprav. bodovou metodou (symboly) na mapovém podkladu a nejnutnějším orientačním obsahem: *půdní k.*

kartodiagram

[-dy-], -u m ⟨ř⟩ *geod.* tematická mapa s údaji vztahujícími se k územním jednotkám znázorněným diagramy

kartonáž

-e ž ⟨f⟩ **1.** výroba předmětů z kartonu a lepenky na obaly **2.** výrobky z kartonu n. z lepenky použív. k obalovým účelům;

kartonážní příd.: *k. výrobky*

kolodium

[-lody-], -ia s ⟨l⟩ *chem., výr.* roztok nízkonitrované celulózy ve směsi etylalkoholu a éteru, užívaný k výrobě celuloidu a v lékařství;

kolodiový příd.

kompedium

[-dy-], -ia s ⟨l⟩ **1.** kniž. souhrn základních poznatků vědního oboru; příručka obsahující tento souhrn **2.** pomocné (mechanické) zařízení film. kamery mající funkci sluneční clony, držáku filtrů ap.

kondominium

[-míny-], -ia s, řidč. **kondominát**, -u m ⟨l⟩ **1.** mezinár. práv. společná vláda dvou n. několika států nad urč. územím **2.** hist. ve středověku stav, kdy jedním majetkem společně disponovalo několik pánů

konduita

-y ž ⟨f⟩ adm. zast. popis chování, způsobu výkonu zaměstnání (u úředníků);

konduitní příd.: adm. zast. *k. listina*

konsorcium

-ia s ⟨l⟩ ekon. příležitostné sdružení několika zprav. kapitálově silných bank n. jednotlivců k provedení větší obchodní operace;

konsorční, konsorciální příd.

kontinuum

[-tynuu-], -nua s ⟨l⟩ kniž. a odb. něco nepřetržitého, souvislého, spojitého: fyz. prostředí nemající strukturu, spojité prostředí; čtyřrozměrné *k.* časoprostor; mat. uzavřená souvislá množina; ekol. *vegetační k.* rostlinná pokrývka, v níž do sebe plynule přecházejí populace a společenstva v prostoru; lingv. *nářeční k.* chybění výrazných hranic mezi nářečími v rámci jazykového areálu;

kontinuální příd. kniž. a odb. nepřetržitý, souvislý, plynulý: tech. *k. odstředivka* nepřetržitě pracující; stav. *k. míchačka malty*; hut. *k. pec* průběžná; *k. odlévání oceli* plynulé; *k. válcovací trať* spojitá, plynulá; text. *k. apretování textilií*; *k. barvení, bělení tkanin*; výr. *k. hnětač těsta*; *k. kvašení*;

kontinuálně přísl.;

kontinuálnost, -i ž

kontraband

-u m ⟨f⟩ **1.** zboží nezákonně přepravované přes celní hranici: práv. *válečný k.* zboží, jehož dovoz do nepřátelského státu je válčíci stranou zakázán **2.** nezákonná přeprava tohoto zboží;

kontrabandní příd.: *k. zboží*

kurtáž

-e ž ⟨f⟩ ekon. odměna dohodce na franc. burzách za zprostředkování burzovního obchodu n. smlouvy

kvorum

[-vó-], -ra s ⟨l⟩ práv., polit. nejnižší počet hlasů předepsaný (pro polit. strany) jako podmínka pro získání mandátu; nejnižší počet členů zastupitelského sboru n. jiného orgánu, jejichž přítomnost se vyžaduje k tomu, aby usnesení bylo platné

lekáž

-e ž ⟨a⟩ **1.** loď. netěsněné místo v obšívce lodi, umožňující vnikání vody do jejího trupu **2.** tech. ztráta tekutého obsahu z nádoby prýštěním

linearizace

-e ž ⟨l⟩ odb. přeměna v lineární průběh: gen. *l. bakteriálního chromozomu* přechod od pův. kruhové k lineární struktuře

lokomobila

-y ž ⟨f < l⟩ mobilní parní hnací jednotka uspořádaná tak, že kotel, parní stroj a příslušenství tvoří celek;

lokomobilní příd.

mikafolium

-ia s ⟨l⟩ eltech. tepelněizolační pás z jedné až tří vrstev slídových lístků nalepených na podkladovém papíru

mezozoikum

-ka s ⟨ř⟩ geol. období geol. historie Země mezi prvohorami a třetihorami, druhohory;

mezozoický příd.: geol. *mezozoická vrstva*

moratorium

-ia s ⟨l⟩ **1.** ekon. odklad splatnosti závazku, placení dluhů za mimořádných okolností (např. při úpadku podniku) **2.** dočasné zastavení urč. činnosti vůbec, např. výroby, zkoušení jaderných zbraní;

moratorní příd.

nivelizace

[ny-], -e ž ⟨f⟩ vyrovnávání rozdílů na stejnou úroveň, hladinu (často mechanicky, zjednodušujícím způsobem): *n. platů*;

nivelizační příd.: *n. proces*

nomogram

-u m ⟨ř⟩ mat. grafické zobrazení funkce dvou n. více nezávisle proměnných (umožňující přímo číst příslušnou funkční hodnotu k dané skupině hodnot nezávisle proměnných): *průsečíkový*, *spojnicový* n.

oligopol

-u m ⟨a < ř⟩ ekon. trh ovládaný urč. nevelkým počtem výrobců při neexistenci volné konkurence n. monopolu;

oligopolní příd.: o. cena

ozonolýza

-y ž ⟨ř⟩ chem. štěpení organické sloučeniny ozonem

oxonium

[-ny-], -ia s ⟨ř⟩ chem. hydratovaný vodíkový ion

oxosyntéza

-y ž ⟨ř⟩ chem. katalytická reakce oxidu uhelnatého s olefiny a vodíkem

paleozoikum

-ka s ⟨ř⟩ geol. období geol. historie Země následující po starohorách, prvohory;

paleozoický příd.

parafa

-y ž, řídč. **paraf**, -u m ⟨f⟩ odb. podpisová značka, zkrácený podpis

parahelium

-ia s ⟨ř⟩ chem. modifikace atomu helia, při kt. spiny obou jeho elektronů jsou orientovány nesouběžně (antiparalelně)

plazmolýza

-y ž ⟨ř⟩ biol. (v hypertonickém prostředí) zmenšení objemu buňky v důsledku osmotické ztráty vody;

plazmolytický [-ty-] příd.

polarogram

-u m ⟨l < ř⟩ fyz. chem. záznam polarografu

portfolio

-ia s ⟨l⟩ ekon. zásoba růz. typů cenných papírů kvůli minimalizaci rizika finanční ztráty

pozitronium

[-ny-], -ia s ⟨l + ř⟩ fyz. nestabilní soustava jednoho elektronu a jednoho pozitronu obíhající kolem společného těžiště, obdoba atomu

prezidium

[-dy-], -ia s ⟨l⟩ **1.** ústředí vyššího úřadu, užší výkonný orgán vysokého úřadu n. instituce, předsednictvo **2.** úřad, místnosti úřadu prezidia;

prezidiální příd.: *p. úředník; p. kancelář*

pyrolýza

-y ž ⟨ř⟩ chem. rozklad látek za vysoké teploty; proces tepelného štěpení uhlovodíkových surovin na olefiny;

pyrolytický [-ty-] příd.

radiogram

[-dy-], -u m ⟨l + ř⟩ odb. **1.** radiografický snímek: *r. odlitku* **2.** sděl. tech. zast. Radiotelegram

reaktance

-e ž ⟨l⟩ fyz., eltech. imaginární složka impedance s částí indukční (induktancí) a kapacitní (kapacitancí), převrácená hodnota susceptance;

reaktanční příd.: eltech. *r. prvek, relé*

recidiva

[-dy- i -dý-], -y ž ⟨l⟩ návrat, opakování něčeho, co již (často jen zdánlivě) minulo: med. *r. tuberkulózy* její návrat, opakované onemocnění; práv. opětovné spáchání stejného či podobného trestného činu, pro kt. byl již pachatel trestán;

recidivní příd.;

recidivnost, -i ž řidč. Recidivita

remedium

[-dy-], -ia s ⟨l⟩ **1.** peněž. dovolená odchylka od hmotnosti mince stanovená zákonem, tolerance **2.** zast. lék, léčivý prostředek

rentgenogram

-u m ⟨VJ + ř⟩ tech. rentgenografický snímek; med. řidč. Skiagram

rhenium

[rény-], -ia s ⟨VJ⟩ chem. vzácný prvek, bílý, lesklý tvrdý kov s vysokým bodem tání, užív. na ochranné povlaky, ve slitinách ap., zn. Re (nazv. podle lat. názvu Rhenus pro řeku Rýn);

rheniový příd.

sanace

-e ž ⟨l⟩ **1.** ekon. souhrn opatření s cílem zlepšit nepříznivý stav podniku postiženého ztrátami, které ohrožují jeho další existenci, ozdravení, sanování: s. *podniku, banky* **2.** med. uzdravení, vyléčení, zhojení **3.** hist. (v l. 1926–39) autoritativní režim v Polsku nastolený po vojenském převratu J. Piłsudského: *režim s.* **4.** žel. s. *železničního spodku* stavební úpravy zajišťující stabilitu železničního spodku a únosnost železniční pláně;

sanační příd.: ekon. s. *dotace*; s. *půjčky*; žel. s. *žebro* rýha v podloží násypu n.ve svahu železničního tělesa vyplněná pískem, štěrkem n. škvárou, odvodňující a zpevňující podloží n. těleso

sekvestrace

-e ž ⟨l⟩ **1.** práv. ustanovení vnucené úřední správy majetku ap. (sekvestru) **2.** med. uvolnění, odloučení odumřelé tkáně (sekvestru) od živé tkáně;

sekvestrační příd.

stroncium

-ia s ⟨VJ⟩ chem. stříbrobílý lesklý prvek ze skupiny alkalických zemin, zn. Sr (nazv. podle skotského města Strontian);

stronciový příd.

sulfidace

-e ž ⟨l⟩ chem. vnášení síry do organických sloučenin;

sulfidační příd.

sufita

sofita, -y ž ⟨it⟩ **1.** archit. podhled stropů, říms, architrávů ap. **2.** div. závěs kryjící horní část jeviště **3.** tech. podélné svítidlo (též na jevišti) k nepřímému osvětlování odrazem světla od stropu;

sufitový, sofitový příd.: archit. *sufitová římsa*; - tech. *sufitové osvětlení*

supremum

[-ré-], -ema s ⟨l⟩ kniž. a odb. horní hranice, maximum: mat. s. *množiny* zobecnění pojmu maximum pro množinu složenou z reálných čísel

teorém

-u m ⟨ř⟩ kniž. obecně platná poučka; log., mat. věta, popř. formule odvozená ze základních předpokladů, např. axiomů

tritium

[trity- i -ci-], -tia s ⟨l < ř⟩ chem. hypotetický radioaktivní izotop vodíku, potenciální palivo pro jadernou fúzi, zn. T

uzance

-e ž ⟨f⟩ zvyklost, obyčej: *obchodní u.* předpokládané, ve smlouvě výslovně neuváděné okolnosti; *burzovní u.* závazné podmínky pro obchodování na burzách; *tržní u.* mezinárodní obchodní zvyklosti vztahující se jen na určité zboží, pokud není mezi stranami jiné ujednání;

uzanční příd.: obch. *u. jednotka* obvyklá jednotka váhy, počet kusů, množství, míra, číslo ap.

vótum

-ta s ⟨l⟩ **1.** náb. slib učiněný bohu **2.** kniž. projevení názoru hlasováním: *minoritní v.* projev výhrad menšiny